

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
ЄЛИЗАВЕТИ ІГОРІВНИ ПЕРЕСАДИ
на тему «Зіставна лінгвографія: латиниця та її видозміни,
семантико-прагматичне навантаження назв літер
(на матеріалі української, німецької, англійської мов)»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
зі спеціальності 035 «Філологія»

За своїми метою, об'єктом і значущістю обрана тема видається важливою й актуальною. **Актуальність** дисертаційної роботи визначена тим, що в сучасному мовознавстві є потреба в порівняльних дослідженнях, які здійснюються на матеріалі української, німецької і англійської мов для з'ясування їх спільних і відмінних рис із метою більш глибокого пізнання особливостей порівнювальних лінгвокультур та ментальності етносів. Для здійснення таких досліджень доцільно розглядати й зіставляти, зокрема, і процеси лексикалізації та семантизації літер латиниці, оскільки демонстрація специфіки моделювання прагматичних смислів, що здійснюється в межах зіставної теорії лінгвографії, сприяє глибшому усвідомлюванню мовної свідомості кожного етносу й дає змогу визначити національні традиції та новітні тенденції щодо відповідної словотворчості.

Наукова новизна отриманих результатів дисертації простежується в тому, що в ній вперше в українському мовознавстві (а) схарактеризовано своєрідність варіантів латинських алфавітів української, німецької та англійської мов; (б) усебічно описано особливості функціонування літер латиниці в мовному просторі української, німецької та англійської лінгвокультур з урахуванням специфіки їх семантизації; (в) визначено специфіку їхнього функційно-прагматичного навантаження; (г) переконливо обґрунтовано потребу виокремлення зіставної лінгвографії як самостійного розділу лінгвографії.

Теоретичне значення дисертації зумовлено тим, що її положення (а) розширюють теорію української лінгвографії, зокрема запропоновано авторський варіант систематизації метамови лінгвографії і презентовано зміст учення, номінованого «Зіставна лінгвографія». Крім того, (б) схарактеризовано особливості лексикалізації і семантизації графем латиниці в лінгвопросторі різних лінгвокультур; (в) визначено їх прагматичні значення та смисли, що моделюються в різних типах дискурсу; (г) виокремлено й описано своєрідність змістового наповнення усталених висловів німецької і англійської мов, у яких назви літер латиниці семантизовані; (г) указано на специфіку аббревіатурних утворень із метою евфемізації певних номінацій та нейтралізації табуїзмів; (д) актуалізовано моделі вживання слів із латинськими літерами в сучасному українському мовленні.

Практичне значення одержаних результатів дослідження виявляється в тому, що їх доцільно використовувати в процесі читання лекційних курсів із профільних дисциплін у межах таких спеціалізацій, як «Порівняльно-історичне

й типологічне мовознавство», «Англійська мова і література», «Німецька мова і література», «Українська мова і література», «Середня освіта», «Прикладна лінгвістика». Крім того, дисертаційна робота може бути зразком комплексної та багатоаспектної науково-дослідної праці для подальшого вивчення явища лексикалізації і семантизації графем латиниці в інших лінгвокультурах. Зібраний дослідницький матеріал можна спроектувати на лексикографічну практику під час укладання словників символів української, німецької і англійської лінгвокультур.

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконане особисто, містить наукові положення, що отримані здобувачем одноосібно й мають конкретне значення для розвитку українського мовознавства. 1 з 20 публікацій виконана у співавторстві з науковим керівником (частка, виконана здобувачем, становить 40%: підбір фактичного матеріалу, оформлення схем до теоретичних положень). Дослідження відповідає вимогам, висунутим до рівня наукової кваліфікації здобувача відповідно до Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05.2024 р.).

Апробація матеріалів дисертації. Робота має належний ступінь теоретичної та практичної апробації. Основні наукові результати дисертації висвітлені в 20 наукових (19 одноосібних) публікаціях: 1 наукова публікація в колективній монографії; 6 наукових публікацій у фахових виданнях України (категорія Б); 4 наукові публікації в закордонних виданнях; 9 матеріалів доповідей за результатами участі в міжнародних наукових заходах:

Наукові публікації в колективних монографіях:

1. Пересада Є. Актуальні питання української історіографії: проблема української латиниці на правописній конференції (1927 р.). *Полігранна філологія без кордонів*: колективна монографія / відп. ред. докт. філол. наук Т.Ф. Осіпова, докт. філол. наук Н.В. Піддубна, докт. філол. наук О.В. Халіман. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2022. С. 180–184.

Статті в наукових виданнях,

включених до переліку фахових видань України:

2. Пересада Є.І. Формування терміносистеми прикладної лінгвістики в українському мовознавстві: абрєвіатурна латинізація. *Лінгвістичні дослідження*. Харків, 2022. №56. С. 42–54.

3. Космеда Т., Пересада Є. Історія лінгвографії: багатовекторна агресивна політика «руського мира». *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. Вінниця, 2023. Вип. 45. С. 172–184.

4. Пересада Є.І. Явище латинізації української мови як чинник розширення метамови лінгвографії. *Термінологічний вісник*. Київ, 2023. Вип. 7. С. 173–183.
5. Пересада Є.І. Актуалізація літер латиниці у складі усталених виразів німецької мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2023. №62, Т. 1. С. 113–117.
6. Peresada Ye. Graphic Linguistics: Delineating the Advancement of Writing Systems in the European Linguocultures. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2024. Вип. 18. С. 239–249.
7. Пересада Є.І. Феномен евфемізації: нові форми абрєвіатурних утворень у сучасній англійській мові. *Мовознавчий вісник*. Черкаси, 2024. №36. С. 70–77.

Статті в закордонних наукових виданнях:

8. Пересада Є. Варіанти української латиниці: історичний екскурс. *Алманах „Българска украинистика“*. 2021. Брой 10. С. 145–152.
9. Пересада Є. Використання латинської графіки в українськомовному просторі. *Opera Slavica*. 2022. Vol. 32, Iss. 2. Pp. 25–39.
10. Пересада Є. Прагматика літер латиниці в період російсько-української війни. *Ucrainica X. Současna ukrajinstika. Problémy jazyka, literatury a kultury*. 2023. S. 186–191.
11. Peresada Ye. Проблема конкуренції латиниці й кирилиці в українській лінгвокультурі. *Slavica Wratislaviensia*. 2023. CLXXVIII. S. 149–159.

Тези:

12. Пересада Є.І. Варіанти української латиниці: історія формування. International scientific and practical conference “*Philological sciences and translation studies: European potential*” (July 09-10, 2021). Wloclawek, 2021. S. 35–38.
13. Peressada E. Die Eigenartigkeit des deutschen Alphabets. *Германістика і виклики часу: міждисциплінарність, інтернаціоналізація та діджиталізація: матеріали XXVIII конференції Асоціації українських германістів (24-25 вересня 2021 р.)*. Львів, 2021. С. 151–153.
14. Peresada Ye. The Usage of Latin Script During the Anthroponyms Creation. The 6-th International Scientific Conference for Bachelor, Master, Graduate Students and Young Researchers “*Topical Issues of Humanities, Technical and Natural Sciences*” (March 31, 2022). Vinnytsia, 2022. Pp. 234–236.
15. Пересада Є.І. Латинська графіка: функціонування в українському мовному просторі. The XIII International Scientific and Practical Conference “*Multidisciplinary academic research, innovation and results*” (April 05-08, 2022). Prague, 2022. Pp. 595–599.
16. Пересада Є.І. Термін латина як основа термінотворення в сучасному мовознавстві. IV International Scientific and Theoretical Conference «*Formation of innovative potential of world science*» (December 23, 2022). Tel Aviv, 2022. Pp. 108–110.
17. Пересада Є. Лексикалізація, семантикалізація і прагматикалізація латинських літер в українсько-російському мовному просторі в період російсько-української війни. *Український світ у наукових парадигмах: збірник наукових праць*

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.
Харків, 2023. Вип. 10. С. 151–154.

18. Peresada Ye. Parömien der deutschen Sprachkultur mit der Komponente "Buchstabe" und ihren ukrainischen Entsprechungen (Äquivalente). *Германістика в транскультурній перспективі: матеріали XXX конференції Асоціації українських германістів* (29-30 вересня 2023 р.). Львів, 2023. С. 112–114.

19. Пересада Є. Особливості перекладу графічних евфемізмів англійської мови на українську мову. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (03 травня 2024 р.). Переяслав, 2024. Ч. 1. С. 42–43.

20. Пересада Є. Феномен евфемізації: нові форми аббревіатурних утворень у сучасній англійській мові. *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов: матеріали Міжнародної наукової конференції* (21-22 червня 2024 р.). Вінниця, 2024. С. 226–228.

Рекомендувати дисертацію Пересади Єлизавети Ігорівни на тему «Зіставна лінгвографія: латиниця та її видозміни, семантико-прагматичне навантаження назв літер (на матеріалі української, німецької, англійської мов)» до захисту на підставі п. 5-11 *Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії*, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №341 від 21.03.2022 р., №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05.2024 р.) в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 035 «Філологія».

07 січня 2025 р.

Головуюча на засіданні кафедри
романо-германської філології
та зарубіжної літератури
від 26 грудня 2024 року
кандидат філологічних наук

Дарина ІГНАТЕНКО